

Szkolnictwo zawodowe po reformie

Opracował: Michał Łyszczarz, prawnik, współautor komentarza do *Ustawy o systemie oświaty*

Podstawa prawna:

- *Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe* (Dz.U. z 2017 r. poz. 59 ze zm.),
- *Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę Prawo oświatowe* (Dz.U. z 2017 r. poz. 60 ze zm.),
- *Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty* (Dz.U. z 2016 r. poz. 1943 ze zm.),
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 marca 2017 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego* (Dz.U. z 2017 r. poz. 622),
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 marca 2017 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach* (Dz.U. z 2017 r. poz. 860).

Od 1 września 2017 r. nastąpiło wdrożenie pierwszego etapu reformy ustroju szkolnego, który ma zmienić docelową strukturę szkolnictwa na tę, która została przewidziana w art. 18 *Ustawy Prawo oświatowe*. Zamiast obecnego w *Ustawie o systemie oświaty* podziału na szkoły podstawowe, gimnazja i szkoły ponadgimnazjalne przepis ten dzieli szkoły wyłącznie na podstawowe i ponadpodstawowe, wśród których *Ustawa Prawo oświatowe* wymienia:

1. czteroletnie liceum ogólnokształcące,
2. pięcioletnie technikum,
3. trzyletnią branżową szkołę I stopnia,
4. trzyletnią szkołę specjalną przysposabiającą do pracy,
5. dwuletnią branżową szkołę II stopnia,
6. szkołę policealną dla osób posiadających wykształcenie średnie lub wykształcenie średnie branżowe, o okresie nauczania nie dłuższym niż dwa i pół roku.

Struktura szkolnictwa nie przewiduje już zatem szkół zawodowych, które funkcjonowały na gruncie *Ustawy o systemie oświaty* – ich funkcje przejęły szkoły branżowe.

Wspomniany na wstępie pierwszy etap wdrażania reformy ustroju szkolnego polegał na przekształceniu dotychczasowych szkół zawodowych w branżowe szkoły I stopnia. W następnych latach nastąpi utworzenie branżowych szkół II stopnia, warto więc zapoznać się z założeniami reformy oraz z dotychczas przeprowadzonymi w jej ramach czynnościami.

Założenia reformy szkolnictwa zawodowego

Kształcenie w branżowej szkole I stopnia będzie odbywało się w zawodach ujętych w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego, dla których przewidziano kształcenie w tym typie szkoły. W założeniu wszystkie zawody przyporządkowane do tego typu szkoły będą zawodami jednokwalifikacyjnymi, a część z nich będzie miała kwalifikację wspólną z zawodem nauczonym na poziomie technikum.

Zauważyć należy, że od 1 września obowiązuje *Rozporządzenie w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego*. Uzasadnienie do tego aktu wskazuje, że absolwenci branżowej szkoły I stopnia będą mogli kontynuować naukę w branżowej szkole II stopnia w celu uzyskania dyplomu technika oraz wykształcenia średniego branżowego. Uczniowie branżowej szkoły I stopnia będą przystępować do jednego egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie (w obecnym systemie uczniowie zasadniczych szkół zawodowych zdają od jednego do trzech egzaminów – w zależności od liczby kwalifikacji wyodrębnionych w nauczonym zawodzie). Ukończenie branżowej szkoły I stopnia umożliwi uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe po zdaniu egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w danym zawodzie oraz uzyskanie wykształcenia zasadniczego branżowego. Pierwsi absolwenci ukończą branżową szkołę I stopnia w 2020 r.

Uzasadnienie do *Rozporządzenia* wskazuje również, że klasyfikacja zawodów szkolnictwa zawodowego określa nazwy zawodów dla zawodów nauczanych w systemie oświaty na poziomie branżowej szkoły I stopnia, branżowej szkoły II stopnia, technikum i szkoły policealnej oraz przypisany do nich poziom Polskiej Ramy Kwalifikacji dla kwalifikacji pełnych nadawanych w systemie oświaty, których osiągnięcie potwierdza dyplom wydany przez okręgową komisję egzaminacyjną. Klasyfikacja określa także kwalifikacje cząstkowe wyodrębnione w zawodzie (K1, K2), których osiągnięcie potwierdza świadectwo wydane przez okręgową komisję egzaminacyjną, po zdaniu egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie w zakresie jednej kwalifikacji, wraz z przypisanym do nich poziomem Polskiej Ramy Kwalifikacji.

Kwalifikacje w zawodzie wyodrębnione w ramach poszczególnych zawodów są opisane w podstawie programowej kształcenia w zawodach jako zestawy oczekiwanych efektów kształcenia: wiedzy, umiejętności zawodowych oraz kompetencji personalnych i społecznych, pozwalające na samodzielne wykonywanie zadań zawodowych. Kształcenie w zakresie kwalifikacji jest prowadzone także na realizowanych zgodnie z podstawą programową kształcenia w zawodach kwalifikacyjnych kursach zawodowych, których ukończenie umożliwia przystąpienie do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie w zakresie danej kwalifikacji.

Klasyfikacja zawodów szkolnictwa zawodowego wskazuje także kwalifikacje, dla których nie przewidziano możliwości prowadzenia kwalifikacyjnych kursów zawodowych. Wyłączenie możliwości prowadzenia kształcenia na kwalifikacyjnych kursach zawodowych dotyczy zarówno zawodów, w których wyodrębniono kwalifikacje, jak i zawodów, w których nie wyodrębnia się kwalifikacji. Zawody, w których nie wyodrębnia się kwalifikacji, to zawody szkolnictwa artystycznego, dla których ministrem właściwym jest minister do spraw kultury i ochrony

dziedzictwa narodowego, określający w drodze odrębnego rozporządzenia podstawy programowe kształcenia w zawodach szkolnictwa artystycznego w publicznych szkołach artystycznych.

Zauważyć należy, że przekształcenie dotychczasowych szkół zawodowych w branżowe szkoły I stopnia nastąpiło z mocy prawa z dniem 1 września 2017 r. na podstawie regulacji art. 162 *Ustawy Przepisy wprowadzające ustawę Prawo oświatowe*. Zgodnie z tą regulacją z dniem 1 września 2017 r. dotychczasowa zasadnicza szkoła zawodowa stała się branżową szkołą I stopnia, o której mowa w art. 18 ust. 1 pkt 2 lit. c *Ustawy Prawo oświatowe*.

Jakkolwiek samo przekształcenie szkoły nastąpiło z mocy prawa, a organ prowadzący nie miał możliwości podjęcia decyzji w tej sprawie, o tyle obecnie istnieje obowiązek, wyrażony w art. 162 ust. 2 *Ustawy Przepisy wprowadzające ustawę Prawo oświatowe*, potwierdzenia w drodze uchwały przekształcenia dotychczasowej zasadniczej szkoły zawodowej. Uchwała ta stanowi jednocześnie akt założycielski branżowej szkoły I stopnia. W szkole tej w latach szkolnych 2017/2018–2019/2020 prowadzi się klasy dotychczasowej zasadniczej szkoły zawodowej, aż do czasu likwidacji tych klas, którą przewiduje art. 163 *Ustawy Przepisy wprowadzające ustawę Prawo oświatowe*. Zgodnie z tą regulacją z dniem 1 września 2017 r. likwiduje się klasę I, a w latach następnych kolejne klasy dotychczasowej zasadniczej szkoły zawodowej, a w przypadku zasadniczej szkoły zawodowej, w której kształcenie w klasie I rozpoczęło się w lutym 2017 r. – z dniem 1 lutego 2018 r. Do klas zasadniczej szkoły zawodowej prowadzonych w szkołach branżowych stosuje się przepisy dotyczące dotychczasowych zasadniczych szkół zawodowych, w tym uczniowie tych klas otrzymują świadectwa na wzorach ustalonych dla dotychczasowych zasadniczych szkół zawodowych oraz opatrzone pieczęcią zasadniczej szkoły zawodowej.

Utworzenie kolejnego etapu kształcenia zawodowego, czyli branżowej szkoły II stopnia, nastąpi 1 września 2020 r., zgodnie z art. 173 *Ustawy Przepisy wprowadzające ustawę Prawo oświatowe*. Pierwsze postępowanie rekrutacyjne do branżowej szkoły II stopnia przeprowadzone zostanie zatem na rok szkolny 2020/2021. Jak wskazuje uzasadnienie do *Prawa oświatowego*, branżowa szkoła II stopnia będzie szkołą dla młodzieży, a kształcenie w niej będzie odbywało się w zawodach ujętych w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego, dla których przewidziano kształcenie w tym typie szkoły – będą to zawody kształcone na poziomie technika, które posiadają kwalifikację wspólną z zawodem nauczonym w branżowej szkole I stopnia. Zgodnie z założeniami reformy w zawodach kształconych na poziomie technikum będą wyodrębnione maksymalnie dwie kwalifikacje, choć dotychczas w technikum funkcjonują również zawody trójkwalifikacyjne. Do branżowej szkoły II stopnia będą przyjmowani absolwenci branżowej szkoły I stopnia, którzy kształcili się w zawodzie, w którym wyodrębniono kwalifikację wspólną dla zawodu nauczanego w danej branżowej szkole II stopnia. Jednym z warunków przyjęcia kandydata do branżowej szkoły II stopnia będzie ukończenie przez niego branżowej szkoły I stopnia w roku szkolnym bezpośrednio poprzedzającym rok szkolny, na który ubiega się o przyjęcie do branżowej szkoły II stopnia.

Te założenia znajdują odzwierciedlenie w art. 135 *Ustawy Prawo oświatowe*, zgodnie z którym do klasy I publicznej branżowej szkoły II stopnia przyjmuje się kandydatów, którzy:

1. posiadają świadectwo ukończenia branżowej szkoły I stopnia,
2. posiadają zaświadczenie o zawodzie nauczonym w branżowej szkole I stopnia, w którym